

Petra og sosialistiski tramansskapurin

Oddagrein

TRAMANSKAPUR fylgdi við «socialismuni». Hetta heldur Petra, sum leggur síni sjónarmið fyrri Føroya fólk í einum lesarabrevi í Dimmalætting leygar-dagin. Lesarabrevið er ikki heilt vanligt, tí tann «óhefta» Dimmalætting hevur givið brævinum eina stórri yvirskrift, so tað skal siggjast.

HVØR er so tramanskapurin? Jú, Petra í Dimmu fylgist á, at nú sita allir føroyingar á skúlabonki og læra matematikk, fysikk, biologi og kemi, men teir hava lítið skil á sjómansskapi. Og hetta er tramanskapur, sum fylgdi við «socialismuni».

MEN «socialisman» hjá Petru setti ikki bara fólk á skúlabonk, nei, hon koyrdi eisini smábørnini í barnagarð og tey gomlu á ellisheim. Ja, Petra kemur enn til hesa niðurstøðu: «Mammon settur í staðin fyrri Guð»!

BRÆVIÐ er eitt skúladæmi um, at onkustaðni haltar við upplýsing og vitan, og brævið er ikki júst eitt serligt dæmi um, at øll hava fingið so nógv burtur úr av at sita á skúlabonki.

IKKI er rætt bara at geva sosialistunum heiðurin fyrri, at nógv tann størsti parturin av Føroya ungdommi í dag heldur fram á skúlabonki ella í læru, eftir at hann hevur fingið prestsins hond á høvdið. Nei, aðrir hava hjálpt til.

ANNARS er í dag vanlig alheimsfatan, at tann besta ilogan, eitt samfelag ger, er at útbúgva fólk við væl og virðiliga. Tað verður seg verkliga, teknifrøðiliga ella málsliga. Tað er vitan, sum kann lyfta eina tjóð.

PETRA kundi kanska ómakað sær at lisið starvs-lysingarnar í einari danskan sunnudagsavis, og givið sær far um, hvørji krøv verða sett til sjálvstendur tey meira vanligu størvini.

IKKI er nóg mikið at leggja Stóramið, vita nær iður ella báru taka seg upp ella at duga at flekja ein tosk. Kunnið skal eisini til at framleiða elektroniskar snellur, línuspól og aðra teknifrøði, sum vit sum fiskivinnutjóð áttu at kunna flutt út í nógv stórri tali enn gjørt verður.

RÆTT er, at tað eydnaðist – fyrst og fremst sosialistunum at takka – at skipa so fyrri, at eisini vanligi føroyingar – børnini hjá teimum minni múgvandi – kundu fara á hægri skúla og fáa eina góða útbúgving.

HESI framstiga hava ikki koyrt Føroyar ella gomlu føroysku mentanina, sum Petra, eins og flest allir føroyingar, virða so høgt, fyrri bakka. Ei heldur settu sosialistarnir Mammon í staðin fyrri Guð.

NEI, teir kravdu, at arbeiðarin og fiskimaðurin, sum tá vóru teir einastu lóntakarnir, skuldu hava sín nárliga ágóða av tí virði, teir skaptu, so eisini teir kundu skapa sær eydnuna góða.

GÓÐA Petra og tíni samsintu! Ikki hava sosialistarnir ríkið tað, sum føroyskt og gott var, av rókini. Hvørki dansin ella dagliga yrkið á sjógv og landi. Men nakað annað er, at dansurin er í menning, og kemur kanska aftur inn um skúlagátt. Og harafturat mennist eisini nógv av tí «góða» gamla í hesum tíðum. Tað er bara at hyggja teg um, Petra góða!

Sosialurinn

Sjónarmið

Føroyskt sjónvarp er ein neyðug útreiðsla

Eitt stórt afturstig fyrri føroyska mentan, føroyskt mál og føroysku tjóðina, um SvF skal skerjast

Orðaskifti hevur seinastu tíðina verið at sæð um føroyskt sjónvarp. Orsøkin er nýggj útvarps- og sjónvarpslóg, sum verður viðgjörd í lótingsins mentunarnavn.

Ongin ivi er um, at neyðugt er at nútímansgera lógirnar. Dagføringar eru fyrri neyðini, og tað sum kanska er meira avgerandi: eitt politiskt orðaskifti er neyðugt um føroyskt sjónvarp og føroyskt útvarp.

ÚTVARP FØROYA

Í hesi grein ætli eg mær ikki at gera so nógvir viðmerkingar til útvarpslógina. Útvarpið er so mikið røttfest, at vit neyvan koma aftur í tað støðu, at føroyingar fara at lurtu eftir norðmanninum og danskanum.

Hinvegin eiga vit ikki at gloyma, at fylgisveinasjónvarp eisini gevur møguleika at lurtu eftir útlendskum útvarpsstøðum, sum kundu senda tónleik í somu góðsku, sum tú í dag hoyrir, tá ið tú spælir eina tónleikafloðu.

Tað eigur at fáa okkum at hugsa um, at útvarpið eigur at hava so mikið góð figgarlig kor, at tann torvir sum er at hoyra nýggjan tónleik á høgum góðskustøði, skal nokast. Ikki tí, at tað kanska er fremsta uppgáva útvarpsins, men tí tað er ein uppgáva, og verður hon ikki røkt, so venja vit tað unga fólk at lurtu eftir øðrum støðum, og harvið hoyra tey heldur ikki føroysku dygdarsendingarnar um mentan, mál og siðarv.

Grundleggjandi er tað neyðugt, at útvarpið framhaldandi sleppur at mennast og vaksa. Og eisini tað kostar pengar.

SJÓNVARP FØROYA

Sjónvarpið er ein nógv meira viðbreikin stovnur. Tá ið hesin fjølmiðil politiskt var samtyktur, so var ongantíð ætlan at hann skuldi gera føroyskar sendingar. Hann skuldi senda víðari tær dansku sendingarnar, sum Sjónvarpsfelagið til tá hevði sent, men nú skuldu viðurskiftini við Danmarks Radio fáast í rættlag.

TÍ FINGU FØROYINGAR SJÓNVARP
Ongin djúpari politisk við-

gerð hevur verið av hesum fjølmiðli. Hann kom bara, men av tí at landsstýrismaðurin Torbjørn Poulsen, sum ein av teimum fáu veruliga sá, hvønn týdning sjónvarp sum heild hevur, gav hann boð um at fara undir føroyska framleiðslu.

Í veruleikanum móti teimum politiskum avtalum, sum vóru gjørdar um stovnin. Tøkk fáir hann fyrri tað.

Tí føroyingar høvdu fingið sjónvarp undir øllum umstøðum. SvF hevði ikki sent meira enn tvey ár, tá ið bar til at siggja fylgisveinasjónvarpið í Føroyum. Í dag gerandiskostur hjá teimum flestu – ella í tölum: næstan 70 prosent av øllum føroyingum siggja annað sjónvarp enn SvF.

HVI FØROYSKT SJÓNVARP?

Í politiskum viðgerðum, har ein partur snýr seg um figging er vanligt at spyrja hvi? Í hesum døgum spyr mentunarnavnindin sjálvandi hvi vit skulu hava eitt føroyskt sjónvarp, og tá ið viðgerðin er komin longur, og teir politikarar, sum skulu játta pening koma upp leiðin, verður sjálvandi spurt uppáftur harðari hvi?

Allar sjálvstøðugar tjóðir hava minst eina sjónvarpsstøð. Fyrst og fremst fyrri at gera sendingar um gerandis-dagin hjá tí folki, sum har býr, men eisini til ein slíkur fjølmiðil kann visa, hvat hendir aðrastaðni. Altså ein gluggi út í heim.

Ein partur er so sjálvandi eisini undirhald og ítróttur uttan úr heimi.

Føroyar eru eitt sera litlið land – og vit eru fámént. Millum annað tað ger, at onginn onnur sjónvarpsrás ella «kommerciell» felag ger sendingar um føroyingar fyrri føroyingar. Tað loysir seg ikki.

Vit mugu gera sendingarnar sjálvi – og vit mugu gjalda sjálvi.

Tí mugu vit hava eitt føroyskt sjónvarp – og tí mugu almennir pengar brúkast til at gera føroyskar sendingar fyrri. Tí sjálvt um Føroyar eru smáar, so hava sjónvarpskyggjarnir í Føroyum somu stóð sum í øðrum londum. Tað vil siga, at tað kostar tað sama at framleiða sendingar í Føroyum,

sum í øðrum londum.

RINGT AT JÁTTA

Játtandi myndugleikarnir – altsó teir, sum avgera hvussu figgarlógin skal siggja út – hava tað ikki lætt í hesum árum. Færri og færri krónur og størri og størri uppgávur at loysa her og nú. Ongin ivi um tað.

Men tað eru nakrar uppgávur, sum ikki kundu liggja óloystar, tí tær hevna seg aftur seinni fleirfalt. Skúli og undirvísing til dómis, men eisini útvarp og sjónvarp.

Tað sum hendir er fyrst og fremst, at fáa vit ikki framleitt føroyskt tilfar, so venja vit føroyingar at hyggja at øðrum sjónvarpsrásum ella lurtu eftir útlendskum útvarpsstøðum. Og tá ið tað er hent, er ov seint at venda aftur til at gera eitt dygdargott føroyskt sjónvarp.

Siðani 1984 hava føroyingar fingið ein litlan hóp av fólki, sum duga at gera sjónvarp. Tey flestu sita framvegis í SvF, onnur eru farin í onnur stovr í Føroyum, og uppaftur onnur gera sjónvarp uttanlands.

Við hvørt hevur tað verið min fatan, tá ið eg havi hitt politikarar, at teir halda, at tey fólk, sum arbeiða við hesum fjølmiðli, eru „for-

kelaði“ og tí skal stovnurin ikki fáa betri kor enn hann hevur nú.

Stundum haldi eg meg eisini merkja eina ónóg við ta leið stovnurin hevur valt at ganga. Tað kann so altíð diskutera, men tað er at rætta bakara fyrri smíð at svolta stovnin, um ein er ónógur við ta leið, leiðslan hevur valt at ganga.

Myndugleikarnir hava møguleika at skifta leiðsluna út – ella geva henni sømilig kor.

SvF skal ikki hava góð kor, tí tey sum arbeiða har, skulu hava tað betri enn aðrir føroyingar. SvF skal hava góð kor, so karmarnir hjá starvsfólkunum geva góðar og virðismiklar sendingar fyrri føroysku tjóðina.

Mentan og siðarvur, mál og føroyski gerandis-dagurin, eiga at vera grundarsteinurin undir SvF, og harumframt eigur SvF at vera ein gluggi, sum visir hvat hendir í umheimi føroyinga.

NÚ ER TANN STUNDIN ...

Eg veit væl, at umstøðurnar í Føroyum at lata pening til sjónvarp, ikki eru góðar. Hinvegin haldi eg, at tað er nú, føroyingar eiga at gera sær greitt, at sjónvarpið skal mennast. SvF er ikki luksús – onki sjónvarp við teimum skyldum, sum tað føroyska hevur, er luksús.

Fyri eina mentaða tjóð er sterkasti fjølmiðilin eins tyðandi og bókur, bløð og útvarp. Legg til merkis, at tað eitur fjølmiðil – massamedium – ein miðil fyrri fjøldina. Tey, sum lesa bókur og tíðarrit hvørja viku, eru ikki tey, sum hava mest sjónvarp fyrri neyðini.

Tað eru tey, sum minst lesa, sum mest hava brúk fyrri einum dygdargóðum sjónvarpi.

Árni Gregersen
journalistur

Bingotølini í dag:

31 60